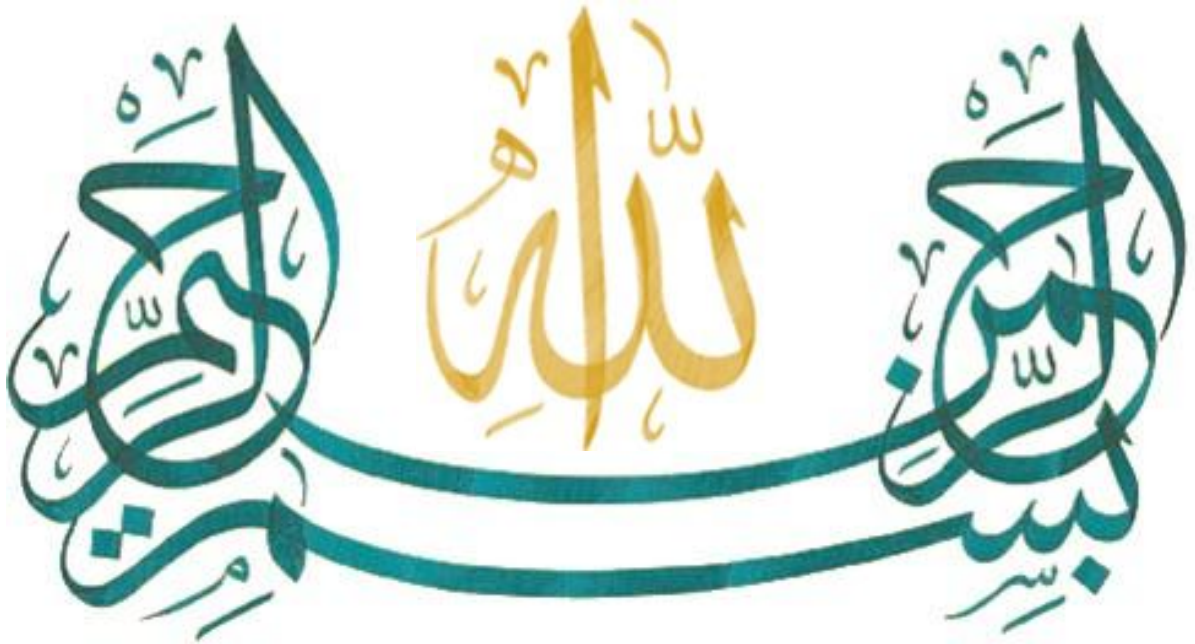

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

این کشور باید در سطح بالای کشورها و ملت ها قرار داشته باشد. سابقه تاریخی ما، میراث فرهنگی ما، توانایی های ما، ظرفیت های طبیعی ما، همه به ما این را املا و دیکته می کنند.

من تصورم این است که اگر مسئولین کشور و مسئولین استان بتوانند از همین مسئله ی گردشگری به شکل درست، با تبلیغات صحیح و با جهت گیری صحیح استفاده کنند، درآمد آن استان را از همه ی معونه های دیگر بی نیاز می کنند. مسئله گردشگری خیلی مهم است.

مقام معظم رهبری

بند الف ماده ۱۰۰ قانون برنامه ششم توسعه: «وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی مکلف است تا پایان سال اول اجرای قانون برنامه، سند راهبردی توسعه گردشگری را در چهارچوب قوانین مربوطه با رویکرد استفاده حداکثری از بخش خصوصی جهت تصویب هیأت وزیران ارائه نماید.»

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

معاونت گردشگری

فهرست مطالب

۴	فصل اول
۴	دیباچه
۷	فصل دوم
۷	چشم انداز و اهداف
۸	چشم انداز سند
۸	بیانیه مأموریت
۹	ارزش‌ها
۹	اهداف کلان
۱۱	فصل سوم
۱۱	تحلیل محیطی
۱۲	تحلیل وضعیت محیطی
۱۵	فصل چهارم
۱۵	تحلیل ذی نفعان
۱۵	و راهبردها
۱۶	تحلیل ذینفعان
۱۸	راهبردهای کلان حوزه گردشگری
۲۳	فصل پنجم
۲۳	نگاشت نهادی و احکام
۲۴	الزامات تحقق و پیاده سازی سند

سند راہبردی توسعه گردشگری کشور

فصل اول دیباچہ

مقدمه:

وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به عنوان متولی صنعت گردشگری که از مهم ترین صنایع درآمدزا و جایگزین درآمدهای ناشی از صادرات نفت است؛ به منظور تحقق بخشیدن به رسالت های خود در حیطه سند چشم انداز بیست ساله کشور و به استناد بند (الف) ماده ۱۰۰ قانون برنامه ششم توسعه و سایر قوانین فرادستی به منظور سیاست گذاری کلان و تدوین الگویی واحد، منسجم، جامع و پایدار، سند راهبردی توسعه گردشگری کشور را ارائه می نماید.

این سند با مشخص نمودن خطوط کلان سیاستی بر اساس حوزه مداخلات اصلی حوزه گردشگری، پایه و مبنای اجرایی شدن برنامه اجرایی گردشگری که از این پس با عنوان برنامه ملی گردشگری ذکر می شود، خواهد بود. در این راستا، این سند به منظور ایجاد زمینه تدوین برنامه ملی توسعه گردشگری و پیاده سازی اهداف در پویاترین حالت ممکن و منطبق با رویکرد افزایش بهره وری و همچنین دستیابی به شاخص های توسعه پایدار گردشگری تدوین شده است.

تعریف مفاهیم و واژگان کلیدی

گردشگری؛ مجموعه فعالیت هایی که فرد یا افراد در مسافرت های داخلی، خارجی، به صورت فردی یا گروهی که بیش از ۲۴ ساعت باشد و به منظور کسب و کار نباشد، انجام می دهند.

چشم انداز؛ بیانگر تصویر است از آنچه که صنعت گردشگری کشور می خواهد در آینده به آن دست یابد.

بیانیه مأموریت؛ جمله یا عبارتی است که بدان وسیله فلسفه وجودی سازمان مشخص و مقصود یک سازمان یا منطقه از مقصود سازمان یا منطقه مشابه متمایز می شود.

هدف؛ هدف در برنامه ریزی، نهایی است که برنامه ریزی به سمت و سوی آن جهت گرفته است.

راهبرد؛ ابزاری است که مقصد گردشگری می تواند بدان وسیله به هدف های بلند مدت خود دست یابد.

برنامه ریزی راهبردی؛ ابزاری است که سازمان ها را قادر می سازد ضمن شناخت محیط و پیگیری مداوم آن، مسیر مناسبی را جهت ادامه فعالیت و یا رشد و گسترش در پیش گیرند.

مقصد گردشگری؛ هر کشور، شهر، ناحیه یا محدوده جغرافیایی که از لحاظ جاذبه های گردشگری و امکانات، قابلیت و توان لازم برای پذیرش گردشگر را داشته باشد.

توسعه پایدار؛ توسعه به نحوی که نیازهای نسل کنونی را بدون به مخاطره انداختن توانایی نسل های بعدی برای برآوردن نیازهایشان، تأمین کند.

گردشگری پایدار؛ نوعی از گردشگری که آثار اقتصادی، زیست محیطی و اجتماعی فعلی و آتی خود را کاملاً مد نظر قرار می دهد و در قبال این اثرات، مسئول و متعهد است و به تأمین نیازهای بازدید کنندگان، صنعت گردشگری، محیط زیست و جامعه میزبان می پردازد.

برنامه ملی؛ برنامه ملی توسعه گردشگری، بعنوان برنامه اجرایی این سند، شامل تنظیم و تدوین چارچوب توسعه بلند مدت برای گردشگری و یک برنامه اقدام کوتاه مدت برای فعالیتها و اقدامات اولویت دار می شود.

سند راہبردی توسعه گردشگری کشور

فصل دوم

چشم انداز و اہداف

چشم انداز سند

ایران به سبب برخورداری از منابع غنی جاذبه های طبیعی و فرهنگی با تمرکز بر گردشگری می تواند با راهبرد ها و برنامه های منظم و منسجم، وابستگی خود را به منابع نفتی کاهش دهد و به عنوان یک منبع پایدار از حوزه گردشگری بهره مند شود. لذا گردشگری باید به سمت توسعه پایدار (اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، زیست محیطی) حرکت کند و در راستای توسعه ظرفیت ها و ارتقا قابلیت های موجود در زمینه های میراث فرهنگی (ملموس و غیر ملموس)، میراث طبیعی، دانش ها و هنرهای سنتی، فناوری بومی و صنایع دستی گام بردارد. از طرفی، به استناد ابلاغ سیاست های کلی برنامه ششم توسعه توسط مقام معظم رهبری، کشور ما باید به سمتی حرکت کند که اقتصاد بدون اتکا به نفت را تحقق بخشد. لذا صنعت گردشگری می تواند نقشی اساسی را در این تنوع بخشی اقتصادی ایفا نماید.

صنعت گردشگری جمهوری اسلامی ایران بر اساس ارزش های حاکم بر کشور، در افق ۱۴۰۴ با اتخاذ رویکرد توسعه پایدار، همه جانبه، متوازن و استفاده منطقی از میراث تاریخی - فرهنگی و طبیعی با استفاده حداکثری از مشارکت بخش خصوصی به عنوان یکی از پیشران های توسعه کشور و جزء کشورهای برتر منطقه خواهد بود.

بیانیه مأموریت

فراهم نمودن زمینه توسعه گردشگری جمهوری اسلامی ایران به گونه ای که به موجب آن حفظ، تقویت و عرضه هویت فرهنگی و ارزش های حاکم بر جامعه، ارتقاء آگاهی و فرهنگ سازی در زمینه گردشگری، بهبود رقابت پذیری کشور در این حوزه، ارتقاء کیفیت تجربه گردشگر از طریق نوآوری و تنوع بخشی به محصولات گردشگری، توزیع متوازن زمانی و مکانی سفر در کشور، تسهیل ورود به فضای کسب و کار گردشگری، اشتغال زایی، ارز آوری و درآمدزایی و هدایت دینفعان اصلی در توسعه صنعت گردشگری در راستای رویکرد گردشگری پایدار حاصل شود.

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

ارزش‌ها

- توسعه گردشگری در راستای تقویت هویت دینی - ملی
- صیانت از ارزش‌های ایرانی - اسلامی تنوع قومی، میراث فرهنگی و طبیعی و احیاء، ترویج و توسعه هنرهای سنتی و صنایع دستی
- رعایت منشور اخلاق گردشگری
- تأکید بر الگوی توسعه گردشگری جامعه محور
- بهره‌مندی و دسترسی عادلانه همگانی به سفر
- رعایت اصول توسعه پایدار در گردشگری

اهداف کلان

- اهتمام به تحکیم هویت فرهنگی، حفظ ارزش‌ها، میراث طبیعی، فرهنگی و صنایع دستی
- معرفی کشور به عنوان مقصد گردشگری و معرفی آثار میراث فرهنگی و طبیعی ایران به سایر ملل
- بهبود فضای کسب و کار و افزایش اشتغال کارآمد با تأکید بر جوامع محلی، جوانان و زنان در صنعت گردشگری از طریق فرهنگ سازی
- ارتقاء سطح رفاه و نشاط اجتماعی
- تقویت همکاری‌های نهادی و بین بخشی در راستای توسعه صنعت گردشگری
- تقویت مشارکت بخش عمومی - خصوصی در راستای افزایش رقابت پذیری گردشگری
- ارتقاء کیفیت تجربه گردشگران
- همکاری در توسعه متوازن منطقه ای کشور
- افزایش سهم خدمات گردشگری از درآمد ملی
- تلاش در راستای تحقق اهداف دیپلماسی عمومی و دیپلماسی فرهنگی کشور با بهبود تصویر ذهنی از ایران در سطح بین المللی

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

جایگاه گردشگری در اسناد فرادستی جمهوری اسلامی ایران و قوانین موضوعه

لازمه‌ی خط مشی گذاری در هر صنعتی، بررسی جایگاه آن صنعت نزد مقامات مسئول و به خصوص سیاست‌گذاران در سطوح حاکمیت می‌باشد؛ چراکه تعیین کننده اهمیت هر صنعت در سطح حاکمیت، میزان حمایت دولت از فعالیت‌های توسعه‌ای آن بخش است؛ در این راستا، گردشگری را می‌توان به طور مستقیم و غیر مستقیم یکی از ابزارهای اساسی تحقق بندها و مفاد متعددی از اسناد فرادستی جمهوری اسلامی ایران دانست؛ از جمله می‌توان به بند ۱، ۶ و ۸ سند چشم‌انداز توسعه در افق ۱۴۰۴؛ بندهایی از سیاست‌های کلی نظام در دوره چشم‌انداز؛ بند ۹ سیاست‌های کلی اشتغال؛ بندهای ۱۱، ۱۸، ۳۰ ماده ۲ قانون اهداف و وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی؛ ماده ۳ اساسنامه سازمان جهانی جهانگردی؛ بندهایی از نقشه مهندسی فرهنگی کشور؛ هدف کلان نقشه جامع علمی کشور و در نهایت سیاست‌های کلان بخش میراث فرهنگی و گردشگری، مصوب ۱۳۸۳/۰۷/۰۴ و قوانین برنامه‌های توسعه اول تا ششم اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و سیاست‌های کلی ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری در راستای تدوین این برنامه‌ها اشاره کرد. اهم این موارد در قالب جدول پیوست آمده است.

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

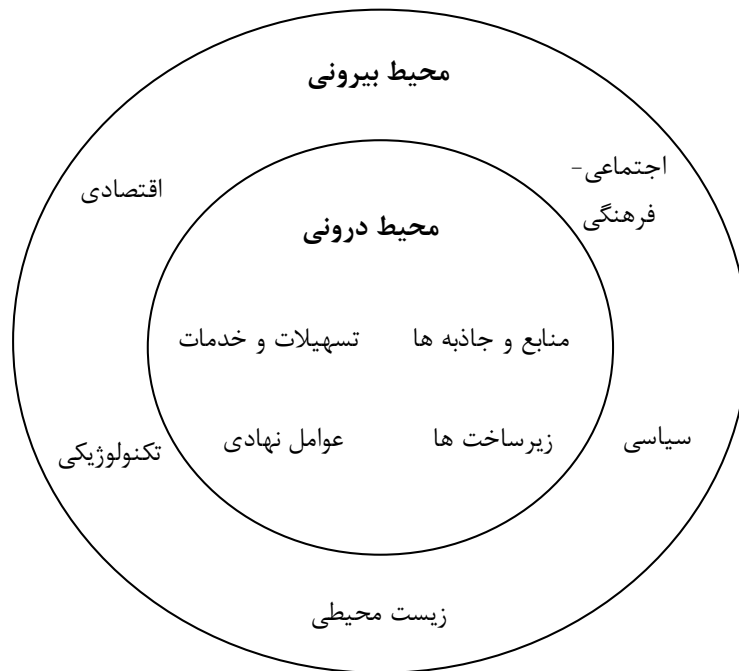
فصل سوم تحلیل محیطی

تحلیل وضعیت محیطی

برنامه‌ریزی راهبردی مستلزم تجزیه و تحلیل عوامل درونی و بیرونی تأثیرگذار بر عملکرد سیستم است تا با شناخت این عوامل بتوان راهبردهایی مناسب ارائه کرد. همانگونه که در شکل زیر مشاهده می‌شود، منظور از محیط بیرونی، عوامل اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی، سیاسی، زیست محیطی و تکنولوژیکی مؤثر بر صنعت گردشگری و منظور از محیط درونی، منابع و جاذبه‌ها، تسهیلات و خدمات، زیرساخت‌ها و عوامل نهادی تأثیرگذار این صنعت است.

محیط درونی و بیرونی تأثیرگذار بر سیستم گردشگری

عوامل محیط بیرونی مؤثر در توسعه صنعت گردشگری

بررسی‌های انجام شده، عوامل ذیل را بعنوان عوامل محیط بیرونی مؤثر در صنعت گردشگری نشان می‌دهد:

فرصت‌ها:

- صعودی بودن میانگین رشد جهانی صنعت گردشگری در ۵۰ سال اخیر و رشد فزاینده آن تا سال ۲۰۳۰
- افزایش میزان آگاهی و مسئولیت‌پذیری راجع به چگونگی رفتار با جوامع میزبان در میان گردشگران دنیا
- افزایش توجه گردشگران به کشورهایی با تاریخ و فرهنگ دیرینه و اشتها ایران به دلیل آثار مثبتی در فهرست میراث جهانی یونسکو
- همجواری و پیوستگی‌های فرهنگی، اجتماعی و تاریخی - تمدنی ایران با برخی از کشورهای منطقه و حوزه
- وجود ظرفیت قابل توجه در زمینه ارائه خدمات به گردشگران کشورهای مسلمان

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

- موقعیت جغرافیایی ایران و تنوع زیستی و وجود مناطق حفاظت شده و شرایط جغرافیایی مساعد و جذاب بویژه برای کشورهای اروپایی در زمینه کویرگردی و کشورهای حوزه خلیج فارس در زمینه جنگل‌ها و سواحل شمالی کشور؛ و دسترسی کشور به آب‌های آزاد و سواحل شمال و جنوب
- کاربرد بیشتر و متنوع شدن استفاده از فناوری و گسترش کسب و کارهای نوین حوزه گردشگری در میان نسل جوان به منظور تحریک، شکل‌گیری و پاسخ‌گویی موثر به تقاضای گردشگری و کاهش هزینه‌های تمام شده در مدیریت عرضه و تقاضای گردشگری و تسهیل تجزیه و تحلیل رفتار بازیگران کلیدی در توسعه گردشگری مقصدها به واسطه دسترسی به کلان داده‌ها

تهدیدها:

- وجود تصویر منفی از ایران در کشورهای اصلی گردشگر فرست دنیا
- مشکلات تبادل مالی بین کشور ایران و سایر کشورها در بالاخص راستای جذب سرمایه‌گذاران خارجی و هزینه‌کرد گردشگران خارجی در کشور
- تلقی عدم ثبات روابط بین‌المللی و تنش‌های سیاسی ناشی از به چالش کشیده شدن نظم جهانی
- گسترش تروریسم، بروز ناامنی و درگیری‌های نظامی در خاورمیانه
- تلاش برای انزوای سیاسی - اقتصادی - فرهنگی ایران از طرف رقبای منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای
- تغییرات اقلیمی و خشکسالی‌های طولانی مدت جهانی و منطقه‌ای و آسیب‌پذیری بالای منابع محیط زیستی کشور
- رقابت‌های منطقه‌ای بر سر کنترل منابع آبی و ایجاد سدهای بزرگ بر روی رودخانه‌های مرزی

عوامل درونی مؤثر در توسعه صنعت گردشگری

قوت‌ها:

- تنوع و پراکندگی جغرافیایی منابع و جاذبه‌های گردشگری در مناطق مختلف کشور
- افزایش تمایل سرمایه‌گذاران و جوامع محلی برای توسعه تسهیلات و خدمات گردشگری در سطح مقصدها
- توسعه تسهیلات و خدمات گردشگری به ویژه مراکز اقامتی و پذیرایی منحصر بفرد مبتنی بر قابلیت‌های تاریخی و فرهنگی مناطق
- تدوین ضوابط استانداردسازی تاسیسات و خدمات گردشگری و ارزیابی آن‌ها
- افزایش ظرفیت کمی تاسیسات و خدمات گردشگری
- وجود برخی مشوق‌ها و تسهیلات حمایت از سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری
- روند رو به رشد استفاده از ظرفیت‌های بخش خصوصی و جلب مشارکت آنان در تصمیم‌سازی مدیریت گردشگری کشور

ضعف ها:

- عدم تبدیل منابع گردشگری به عنوان جاذبه و محصول گردشگری قابل ارائه
- تمرکز فعالیت ها و خدمات گردشگری در برخی مناطق و عدم توزیع منطقه ای
- تطابق ضعیف بین عرضه و تقاضای گردشگری در توسعه تسهیلات و خدمات گردشگری
- ضعف یکپارچگی و بهره‌وری در طول زنجیره تامین خدمات گردشگری و عدم برخورداری از صرفه های مقیاس و مدیریت هزینه‌ها
- پیچیدگی سیاست گذاری در حوزه لغو روادید با کشورهای هدف
- ضعف کمی، کیفی، بهره‌وری و عدم مدیریت بهینه زیرساخت های حمل و نقل (زمینی، هوایی، دریایی) در کشور
- توزیع نامناسب زیرساخت های گردشگری برای توسعه مناطق و مقصدهای گردشگری
- مداخلات بین دستگاه‌های مختلف و چالش های بین بخشی در مدیریت مقصدها، صدور مجوزها و توسعه فعالیت های گردشگری کشور
- خلاء قوانین و مقررات جامع برای بخش گردشگری کشور
- ضعف دانشی و مهارتی نیروی انسانی
- عدم شکل گیری تشکل های منسجم بخش خصوصی و عمومی در گردشگری
- عدم اجرای برنامه‌های بازاریابی منسجم

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

فصل چهارم
تحلیل ذی نفعان
و راهبردها

تحلیل ذینفعان

توسعه هدفمند گردشگری در کشور نیازمند مشارکت ذی نفعان کلیدی است. ذی نفعان، افراد و گروه هایی هستند که برای رسیدن به بخشی از اهداف یا نیازهای خود به صنعت گردشگری وابسته اند و صنعت گردشگری نیز به نوبه خود برای رشد پایدار به آنها وابسته است. ذینفعان صنعت گردشگری گروه یا افرادی هستند که می توانند بر فعالیت های آن تأثیر بگذارند و یا از آن تأثیر بپذیرند. لذا همکاری و مشارکت ذی نفعان و توجه به خواسته ها و منافع آن ها در چارچوب رویکرد توسعه پایدار، در برنامه ریزی، اجرا و نظارت بر توسعه صنعت گردشگری اهمیت دارد. ذی نفعان کلیدی بخش گردشگری را می توان در چهار گروه اصلی دولت، جامعه محلی، گردشگران و بخش خصوصی دسته بندی نمود.

نمودار ذی نفعان کلیدی صنعت گردشگری کشور

از جمله ذینفعان دولتی تأثیر گذار در امر توسعه گردشگری جمهوری اسلامی عبارتند از: وزارت امور خارجه، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، وزارت راه و شهرسازی، وزارت اطلاعات، وزارت کشور، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، سازمان برنامه و بودجه کشور، مرکز آمار ایران، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت آموزش و پرورش، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت ارتباطات

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

و فناوری اطلاعات، وزارت امور اقتصادی و دارایی، بانک مرکزی ج.ا.ا، گمرک جمهوری اسلامی ایران، سازمان امور مالیاتی، وزارت نیرو، وزارت جهاد کشاورزی، سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری، سازمان امور اراضی، وزارت ورزش و امور جوانان، سازمان صدا و سیما، سازمان حفاظت محیط زیست، سازمان اوقاف و امور خیریه، وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی

جامعه‌ی میزبان در مقصد را می‌توان به دو گروه تقسیم می‌کند: گروه اول کسانی هستند که اصطلاحاً آن‌ها را مردم یا جوامع محلی می‌نامند؛ این مردم از نظر حقوقی میزبانان غیر رسمی هستند یعنی هیچ مسئولیت رسمی بعنوان میزبان ندارند و گروه دوم افرادی هستند که بصورت رسمی در زمینه‌ی گردشگری کار می‌کنند مانند هتلداران، مسئولین و دیگر ارائه‌کنندگان خدمات گردشگری؛ خود مردم یا جوامع محلی نیز به سه گروه تقسیم می‌شوند: گروه اول مشاغل و فعالیت‌های مرتبط با گردشگری (کسانیکه ارتباط مستقیم دارند) مانند فردی که در کنار رستوران یا هتلی که تأسیس شده، یک جایگاه برای خدمات فروش یک محصول ترتیب می‌دهد، گروه دوم افرادی که بطور غیر مستقیم در ارتباط هستند مثل فروشگاه محصولات غذایی و یا گیاهی که به واسطه ورود گردشگران درآمد آنان افزایش می‌یابد بدین معنی که افزایش تقاضا در جامعه‌ی میزبان، مشاغل غیر مرتبط را هم به نوعی تحریک می‌کند و گروه سوم، هیچگونه ارتباطی با جامعه‌ی میهمان ندارند، نه از نظر کاری، نه شغلی و...، مثل معلمان اما تمامی این افراد در یک سلسله مباحث هدایت شده با گردشگران در ارتباط هستند. به عبارت دیگر، جوامع محلی هم نماینده‌ی منابع اولیه‌ی ای هستند که گردشگری به آن وابسته است و هم وجودشان در یک مکان خاص در یک زمان خاص ممکن است برای توجیه توسعه‌ی گردشگری به خودی خود استفاده شود. جوامع محلی باید نقش فعالی در تضمین منافع مثبت از گردشگری بازی کنند.

گردشگری شامل ارتباطات بین اجزا مختلف همچون حمل و نقل، ارتباطات، امکانات رفاهی و ... است. هر یک از این بخش‌ها که پایه‌های توسعه گردشگری را تشکیل می‌دهند، نمی‌توانند بطور جداگانه تحت نظر دولت قرار بگیرند، لذا ضرورت دارد تا بخش خصوصی در توسعه و ترویج گردشگری مشارکت کند. در واقع، بخش خصوصی عهده دار تولید خدمات به گردشگران در جهت رسیدن به مقصد و تأمین محصولات و خدماتی که گردشگران نیاز دارند، می‌باشد. این بخش می‌تواند به طور فعالانه در تعامل با دولت در زمینه تسهیل سفر از طریق طراحی یک مدل کاملاً یکپارچه سفر هوشمند با تلاش مشترک همه ذینفعان عمومی و خصوصی، همکاری کند.

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

راهبردهای کلان حوزه گردشگری

با توجه به تجزیه و تحلیل عوامل محیط بیرونی و درونی سیستم گردشگری و اخذ دیدگاه های ذی نفعان کلیدی بخش گردشگری، راهبردهای کلان حوزه گردشگری کشور و سیاست های مربوط به آن ها در چارچوب اهداف، ارزش ها و رویکردهای اساسی توسعه گردشگری به شرح جدول ذیل تدوین شده است. همچنین به منظور حل چالش های پیش روی صنعت در قالب راهبردهای کلان و سیاست های اجرایی، اقدامات اساسی ارائه شده است.

چالش های پیش رو حوزه گردشگری

جدول شماره: (۱)

چالش ها
با توجه به بین بخشی و فرابخشی بودن صنعت گردشگری و لزوم توجه به این مورد در مدیریت و برنامه ریزی گردشگری، همکاری و هماهنگی های لازم درون سازمانی و برون سازمانی (ارگان های ذی ربط و مرتبط با این حوزه، مشارکت بخش خصوصی، سازمان های مردم نهاد و نهاد های عمومی غیر دولتی) به منظور دستیابی به هم افزایی برای توسعه پایدار گردشگری ضروری است. لذا در مدیریت حوزه گردشگری به موانع نهادی و مدیریتی توجه شود.
گشایش گره های رشد و توسعه گردشگری، چالش های فضای کسب و کار، شفاف سازی قوانین و مقررات، تسهیل ورود به کسب و کارهای گردشگری و ساده سازی روند طولانی اداری ورود به این بخش
زیرساخت ها یکی از مهم ترین اجزای نظام فضایی گردشگری هستند؛ عدم تطابق بسیاری از زیرساخت های گردشگری، موجب کاهش سفر و عدم توسعه مناسب گردشگری کشور شده است. علاوه بر توجه به بعد کیفی زیرساخت ها، توجه به توسعه کمی آنها براساس آمایش سرزمینی و متناسب با بوم منطقه و در راستای تحقق اهداف در نظر گرفته شده امری ضروری است. در حوزه تسهیلات گردشگری، گردشگران ورودی با مشکلاتی چون نقل و انتقال ارز خارجی، هزینه ها و سرعت فرایند صدور روادید در مقایسه با سایر کشورها مواجه هستند.
از مسائل عمده در صنعت گردشگری پایین بودن مهارت های کاربردی نیروی انسانی، با کیفیت نبودن آموزش های لازم، وجود دیدگاه منفی در بخشی از جامعه به گردشگری و گردشگر و عدم آموزش کدهای اخلاق گردشگری به گردشگران ورودی و خروجی می باشد.
اصلاح رویکرد تدوین و اجرای برنامه مدیریت یکپارچه تبلیغات گردشگری ایران متناسب با ویژگی های بازار هدف گردشگری، یکپارچه سازی فعالیت های تبلیغاتی بخش های مختلف صنعت گردشگری در قالب برنامه بازاریابی جامع و موثر.

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

جدول شماره (۲)

راهبردهای کلان و سیاست های اجرایی توسعه بخش گردشگری

سیاست های اجرایی	راهبردهای کلان	ردیف
<ul style="list-style-type: none"> ▪ سیاستگذاری و تصمیم‌گیری منطقه‌ای به کمک کمیته های منطقه‌ای(چند استانی) بین ذینفعان کلیدی(دولتی، خصوصی و عمومی) ▪ ارتقاء جایگاه و نقش راهبردی وزارتخانه در ساختار حاکمیتی کشور ▪ اتخاذ الگوی مدیریت منطقه ای مقصدهای گردشگری ▪ اتخاذ شیوه مدیریت یکپارچه صنعت گردشگری در سطوح فرابخشی و بین بخشی ▪ واگذاری امور تصدی‌گری به تشکل‌های حرفه‌ای و تخصصی گردشگری با رویکرد مشارکت عمومی خصوصی(PPP) ▪ کاهش تمرکز گرایی در حوزه گردشگری از طریق توان بخش خصوصی و NGO ها ▪ اصلاح ساختار قوانین و مقررات به منظور تسهیل فرایندهای بخش گردشگری ▪ اتخاذ الگوی توسعه گردشگری جامعه محور و به صورت درون زاد با تکیه بر توانمندسازی جوامع محلی 	توسعه مدیریت گردشگری	۱
<ul style="list-style-type: none"> ▪ هدایت و مدیریت سرمایه‌گذاری منابع در گردشگری متناسب با اهداف، اولویت‌ها و نظام سلسله مراتبی توسعه مقصدها ▪ تسهیل فرایندهای موجود در محیط کسب و کارهای گردشگری و افزایش زمینه های مشارکت بخش خصوصی ▪ تدقیق، بسترسازی و آماده سازی فرصت های سرمایه گذاری خارجی برای مناطق دارای اولویت 	توسعه سرمایه گذاری در بخش گردشگری	۲
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ایجاد امکان دسترسی همگان به منابع و امکانات گردشگری ▪ تسهیل دسترسی به خدمات حمل و نقل(هوایی، ریلی، جاده ای و دریایی) در مقصدهای گردشگری داخلی و بازارهای هدف گردشگری ▪ توسعه زیرساخت‌های فناوری نوین و اطلاعاتی در مقصدهای گردشگری ▪ اعمال ملاحظات زیست محیطی در توسعه زیرساخت‌ها و امکانات گردشگری ▪ ایجاد زیرساخت های مورد نیاز مناطق گردشگری از قبیل راه، خدمات رفاهی و اقامتی با استفاده از سرمایه گذری بخش خصوصی 	توسعه زیرساخت‌های گردشگری	۳
<ul style="list-style-type: none"> ▪ بهبود کیفیت محصولات و خدمات گردشگری ▪ استفاده از فناوری های نوین در توسعه تاسیسات، خدمات، بازاریابی، مدیریت و سایر بخش‌های مرتبط با صنعت گردشگری ▪ استفاده از ظرفیت مشارکت جوامع محلی در ارائه خدمات و تسهیلات به گردشگران؛ ▪ تنوع‌بخشی به خدمات و تسهیلات گردشگری 	توسعه تسهیلات و خدمات گردشگری	۴

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

سیاست های اجرایی	راهبردهای کلان	ردیف	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ تنوع بخشی به محصولات گردشگری مبتنی بر اهداف، سیاست ها، ارزش ها و قابلیت های مناطق و با مشارکت بخش عمومی و خصوصی (PPP) ▪ تنوع بخشی به فعالیت های گردشگری در مقصدهای گردشگری و افزایش مدت ماندگاری و هزینه کرد آن ها ▪ توسعه فعالیت های گردشگری براساس ساختار نظام سلسله مراتبی قطبها، محورها و کانون های گردشگری ▪ توسعه محصول گردشگری برای علائق ویژه با بهره برداری از جاذبه های منحصر به فرد ▪ توسعه محورهای گردشگری فرهنگی با تکیه بر منابع تاریخی و فرهنگی منحصر به فرد؛ ▪ توسعه گردشگری مذهبی در سطح داخلی و بین المللی با جذب گردشگران مسلمان و غیرمسلمان و معرفی فرهنگی اسلامی و شیعی به جهان؛ ▪ توسعه محصولات گردشگری مکمل، سازگار با هویت و ویژگی منابع اصلی ▪ توسعه گردشگری علمی در سطوح ملی و بین المللی با تکیه بر جاذبه های طبیعی و تاریخی در حوزه های ژئوتوریسم و موارد مشابه 	توسعه منابع و جاذبه های گردشگری	۵	
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ آموزش نیروی انسانی از دو بعد دانشی و مهارتی ▪ ترویج فرهنگ سفر و گردشگری از طریق آموزش های اجتماعی و عمومی ▪ ارتقاء سطح مهارت های کاربردی نیروی انسانی صنعت گردشگری و آگاه سازی عمومی لازم به گردشگران و جامعه 	توسعه منابع انسانی	۶
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ورود به بازارهای نوظهور و افزایش سهم بازارهای موجود گردشگری ▪ تمرکز بر جذب تقاضاهای بازارهای هدف با قدرت هزینه کرد بالاتر ▪ ورود به بازارهای خاص (Niche Market) مبتنی بر ارزش های حاکم بر ج.ا.ایران ▪ تطبیق عرضه و تقاضای گردشگری در طراحی محصول و برنامه ریزی بازاریابی ▪ تقویت دیپلماسی گردشگری کشور ▪ توسعه و ترویج گردشگری داخلی به منظور تقویت شناخت، تحکیم همبستگی، توزیع ثروت و نشاط اجتماعی 	توسعه برنامه های بازاریابی	۷

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

اقدامات اساسی

- یکپارچه سازی نظام آماری گردشگری
- ارزیابی ظرفیت های گردشگری مناطق و اجرای طرح های توسعه بر مبنای مزیت رقابتی آن ها؛
- استفاده از ظرفیت های محلی در قالب شرکت های خصوصی و تعاونی های محلی جهت سرمایه گذاری در بخش گردشگری
- اعطای مشوق به سرمایه گذاران، جهت توسعه زیرساخت ها و تسهیلات نوین همساز با محیط زیست و مصالح بومی
- ایجاد پنجره واحد صدور مجوزها و کاهش دیوان سالاری
- اولویت دهی به سرمایه گذاران محلی و منطقه ای در طرح های توسعه گردشگری
- تسهیل فرایند صدور روادید و تشریفات ورود اتباع خارجه
- پیشنهاد بازنگری قوانین و مقررات جهت افزایش امکان دسترسی همگان به منابع گردشگری عمومی و جلوگیری از بهره برداری خصوصی از منابع مانند سواحل و رودخانه ها
- مدیریت عرضه و تقاضای ناوگان حمل و نقل
- توسعه زیرساخت ها در مقصدهای دارای اولویت گردشگری با همکاری های بین دستگاهی
- ارتقاء استانداردها و کیفیت شبکه و ناوگان خدمات حمل و نقل در مقصدهای گردشگری
- تنوع بخشی به خدمات و تسهیلات گردشگری به ویژه در زمینه اقامت و پذیرایی جهت تأمین نیازهای گروه های مختلف گردشگران؛
- استفاده از روش های الکترونیکی و افزایش زمینه های مشارکت گردشگران و ذینفعان در ارزیابی و اطلاع رسانی کیفیت خدمات گردشگری؛
- طراحی و توسعه تسهیلات و خدمات اقامتی و پذیرایی با بهره گیری از دانش بومی در سطح منطقه ای و محلی؛
- استفاده از تجارب و استانداردهای خدمات گردشگری زنجیره های بین المللی

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

- یکپارچه سازی زنجیره تامین خدمات گردشگری در بستر اینترنت به منظور مدیریت بهینه عرضه و تقاضا
- استفاده از روش‌های نوین مدیریت، عملیات و ارائه خدمات در کسب و کارهای گردشگری به منظور ارتقاء بهره‌وری و کاهش قیمت تمام شده خدمات گردشگری
- بسترسازی، تسهیل فرایندها و تقویت زمینه فعالیت استارت آپ ها در ارائه خدمات گردشگری
- ارزیابی و درجه بندی، کیفیت سنجی و اعطای گواهینامه های مربوط به کیفیت برای انواع خدمات گردشگری؛
- نیازسنجی، طراحی و بازننگری دوره‌های کوتاه مدت آموزش گردشگری، با هدف تربیت نیروی انسانی مورد نیاز صنعت گردشگری و بازآموزی شاغلین این صنعت.
- برقراری پیوند بین صنعت اعم از بخش دولتی و خصوصی، انجمن ها، گروه های مردم نهاد و دانشگاه
- برقراری ارتباط با سازمان های بین المللی در زمینه آموزش های گردشگری
- طراحی و اجرای دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی توانمندسازی نیروی انسانی مرتبط با بخش گردشگری، با مشارکت بخش خصوصی.
- افزایش سطح آگاهی عمومی و فرهنگ سازی در زمینه سفر و گردشگری، از طریق تعامل با دستگاه‌ها و نهادهای مرتبط از قبیل وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان صدا و سیما و ...
- بخش‌بندی بازار و به‌هنگام سازی فهرست کشورهای بازار هدف گردشگری ج.ا. ایران
- توسعه انواع رویدادهای مکمل و متنوع در ارتباط با محصول گردشگری اصلی مقصدها
- اجرای برنامه های بازاریابی به منظور جذب بازار هدف منطقه‌ای با قدرت هزینه کرد بالا
- تهیه و اجرای برنامه یکپارچه بازاریابی و تبلیغات گردشگری
- طراحی و اجرای بسته دیپلماسی گردشگری ج.ا. ایران در محیط بین‌الملل
- توزیع مطلوب زمانی و مکانی سفرها در مقصدهای گردشگری
- توسعه انواع فعالیت های گردشگری سلامت براساس قابلیت ها، مزیت ها و بازارهای هدفمند

سند راہبردی توسعه گردشگری کشور

فصل پنجم

نگاشت نهادی و احکام

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

با توجه به نیاز مبرم گردشگری کشور به وجود نقشه راهی به عنوان تعیین کننده خط مشی اصلی توسعه گردشگری، سند راهبردی توسعه گردشگری کشور بر اساس اسناد بالا دستی حوزه گردشگری تهیه و تدوین گردیده است. بدیهی است سند مذکور به دلیل ماهیت فرابخشی گردشگری می‌بایست با همکاری نهادهای مختلف اجرا و پیاده‌سازی شود، بر همین اساس تمامی ارگان‌ها و نهادهای دولتی ذیربط در سطوح ملی، استانی، شهرستانی و محلی و بخش خصوصی مربوطه ملزم به همکاری و هماهنگی برنامه‌های کاری خود را با رویکردهای سند راهبردی توسعه گردشگری کشور بوده و ضروری است از تخصیص بودجه برای پیاده‌سازی برنامه‌ها اطمینان حاصل نمایند. لذا موارد ذیل به عنوان زمینه‌های همکاری بین دستگاهی از میان وظایف ذاتی دستگاه‌ها احصاء و بر اساس راهبردهای کلان سند حاضر، در قالب احکام آمده است.

نکته: در جداول مربوط به احکام مقصود از وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی است که به اختصار وزارتخانه ذکر شده است.

حوزه همکاری سایر دستگاه‌های مرتبط با گردشگری

جدول شماره (۳)

ردیف	دستگاه همکار اصلی	حوزه همکاری
۱	وزارت امور خارجه	<ul style="list-style-type: none"> تهیه بسته دیپلماسی^۱ گردشگری تسهیل و تسریع صدور روادید تنظیم موافقت نامه‌ها برای لغو روادید
۲	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	<ul style="list-style-type: none"> شناساندن فرهنگ و هنر ایرانی به جهانیان داخل و خارج از کشور بهره‌گیری از ابزار و امکانات به منظور ترویج و معرفی میراث فرهنگی و قابلیت‌های گردشگری کشور در سطح بین‌المللی و داخلی
۳	وزارت راه و شهرسازی	<ul style="list-style-type: none"> اثر گذاری بر توسعه گردشگری با تهیه و ارائه پیشنهادهای موثر بر گردشگری و طرح‌های توسعه شهری و منطقه‌ای به مراجع ذیربط توسعه و گسترش زیرساخت‌های حمل و نقل گردشگری ارائه پیشنهادهای لازم جهت به روزرسانی، بازنگری یا تکمیل قوانین و مقررات ناظر بر نحوه بهره‌برداری از حمل‌ونقل هوایی، زمینی و ریلی
۴	وزارت اطلاعات	<ul style="list-style-type: none"> تسهیل روند تایید و اعطای روادید به گردشگران خارجی بررسی مسائل امنیتی در ارتباط با متقاضیان روادید ورود به کشور کنترل مسائل امنیتی در ارتباط با گردشگران خارجی در زمان اقامت در کشور مشارکت در سیاستگذاری و توافقات بین دول مربوط به لغو روادید

^۱ تبصره ماده ۲۱۷ قانون برنامه پنجم: بسته اجرایی مجموعه‌ای از چندین پروژه به هم پیوسته و یا خوشه‌ای از پروژه‌های متجانس و به هم مرتبط اولویت دار است که به منظور حل یک مشکل اقتصادی، اجتماعی و یا فرهنگی در چهارچوب اهداف برنامه به اجرا در می‌آید.

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

• تسریع و تسهیل در پاسخ به استعلامات امنیتی متقاضیان تاسیس موسسات گردشگری و مراکز اقامتی		
<ul style="list-style-type: none"> • فراهم نمودن موجبات حفظ امنیت گردشگران • ایجاد هماهنگی بین دستگاههای اطلاعاتی، انتظامی و نظامی • سیاست گذاری، راهبری و نظارت بر امور مربوط به اتباع خارجی • تشکیل و مدیریت کمیسیون ارتقاء امنیت گردشگران خارجی • زمینه سازی برای فعالیت مطلوب تشکل های غیر دولتی 	وزارت کشور	۵
<ul style="list-style-type: none"> • تامین امنیت گردشگران • کنترل مدارک گذرنامه ای گردشگران در مرزهای ورودی به منظور تنظیم آمارهای گردشگری • نظارت بر اماکن اقامتی و تاسیسات گردشگری 	نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران	۶
• احصاء، جمع آوری داده و اطلاعات صنعت گردشگری و ارائه آن به دستگاه های ذیربط در حوزه گردشگری	مرکز آمار ایران	۷
• آموزش های سازمان فنی و حرفه ای در حوزه گردشگری	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	۸
• سیاستگذاری و تخصیص جوایز صادراتی، شرکت در نمایشگاه ها و نظایر آن	وزارت صنعت، معدن و تجارت	۹
<ul style="list-style-type: none"> • برگزاری رویداد های آموزشی و سمینارها • برنامه ریزی و اجرای دوره های آموزشی مرتبط در مقاطع دانشگاهی • برقراری تعامل با مراکز آموزشی و دانشگاهی سایر کشورها 	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	۱۰
• آموزش مفاهیم و ارتقاء سواد گردشگری در برنامه آموزشی مدارس	وزارت آموزش و پرورش	۱۱
<ul style="list-style-type: none"> • توسعه زیرساخت های گردشگری سلامت • توسعه و ترویج گردشگری طب سنتی • تهیه و ارائه داده و اطلاعات مرتبط با حوزه گردشگری • نظارت موثر بهداشتی برای ارتقا کیفی خدمات گردشگری 	وزارت بهداشت و درمان	۱۲
• تهیه بسته مشوق های رونق اقتصاد گردشگری با همکاری دستگاه های ذی ربط	وزارت اقتصاد و امور دارایی	۱۳
• واگذاری اراضی برای طرح های سرمایه گذاری گردشگری با در نظر داشتن ملاحظات زیست محیطی	وزارت جهاد کشاورزی	۱۴
<ul style="list-style-type: none"> • تهیه و پخش محصولات رسانه ای با موضوعات میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در سطح داخلی و بین المللی • آگاه سازی و ترویج فرهنگ سفر و گردشگری 	سازمان صدا و سیما	۱۵
• مدیریت فعالیت های گردشگری در مناطق تحت مدیریت آن	سازمان حفاظت محیط زیست	۱۶

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

احکام سند راهبردی توسعه گردشگری

جدول شماره (۴)

ذی نفعان	احکام	ردیف
وزارت امور خارجه	<p>✓ وزارت امور خارجه با همکاری وزارتخانه، با هدف افزایش ورود گردشگران خارجی به کشور، بسته دیپلماسی گردشگری را به گونه ای تهیه نماید که منجر به ایجاد و ترویج تصویر ذهنی مثبت از ایران در کشورهای بازار هدف گردشگری مورد نظر وزارتخانه گردد.</p> <p>✓ وزارت امور خارجه با همکاری وزارتخانه و وزارت اطلاعات پیشنهاد های لازم را جهت لغو روایید دو جانبه یا یکجانبه بر اساس بازارهای هدف مورد نظر وزارتخانه، بررسی، تنظیم و به هیات وزیران ارائه نماید.</p>	۱
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	<p>✓ وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، بخشی از سیاست های تولید آثار فرهنگی را به شناساندن موضوعات میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی ایران به جهانیان اختصاص دهد و زمینه نشر آن را در رسانه های بین المللی فراهم نماید.</p>	۲

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

ردیف	احکام	ذی نفعان
۳	<p>✓ سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، با ارتقاء سطح دانش و بینش رایزنان فرهنگی نسبت به موضوعات میراث فرهنگی و گردشگری، از ظرفیت آنان به عنوان رایزنان گردشگری در سایر کشورها استفاده نماید.</p> <p>✓ سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی ضمن اعلام تقویم برگزاری رویدادها و هفته های فرهنگی به وزارتخانه از ظرفیت این برنامه ها در کشورهای بازار هدف گردشگری به منظور معرفی قابلیت های گردشگری ایران بهره خواهد برد.</p>	سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

ردیف	احکام	ذی نفعان
۴	<p>✓ وزارت راه و شهرسازی موظف است سیاست های حمایتی را در حوزه قیمت گذاری حمل و نقل هوایی در جهت توسعه مقاصد گردشگری تنظیم نماید.</p> <p>✓ سازمان ملی زمین و مسکن در اجرای ماده ۲۲ قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ دولت، مکلف است با مشارکت وزارتخانه، نسبت به معرفی زمین های مناسب برای تاسیسات گردشگری اقدام نماید.</p> <p>✓ شورایی عالی شهرسازی و معماری ایران در بررسی و تصویب طرح های توسعه و عمران مطابق با مطالعات انجام شده پهنه های مناسب استقرار کاربری های گردشگری را در نظر بگیرد.</p> <p>✓ وزارت راه و شهرسازی، موظف است؛ سیاست های توسعه زیرساخت های حمل و نقل مسافری خود را با لحاظ سیاست های توسعه صنعت گردشگری تعیین و اجرا نماید.</p> <p>تبصره: برنامه اجرایی این ماده بصورت سالانه توسط دو دستگاه تدوین و اعلام خواهد شد.</p> <p>✓ وزارت راه و شهرسازی موظف است نسبت به معرفی و جانمایی عرصه های دارای قابلیت ایجاد مجتمع های تفریحی و گردشگری در محورهای مواصلاتی آزادراهها و بزرگراهها، در چارچوب ماده ۱۷ قانون ایمنی راه ها برای صدور مجوز تأسیسات گردشگری بر اساس ضوابط وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی برای بخش خصوصی اقدام نماید.</p>	وزارت راه و شهرسازی

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

ذی نفعان	احکام	ردیف
وزارت کشور	<p>✓ طرح های مربوط به احداث و بهره برداری از تأسیسات گردشگری در مقیاس استانی صرفاً در شورای برنامه ریزی و توسعه استان مورد طرح، بررسی و تصویب قرار گیرد.</p> <p>✓ وزارت کشور مکلف است با همکاری وزارتخانه و از طریق شورای شهر و روستا دستورالعمل شفاف و مشخصی را با رویکرد اعمال حداکثری تخفیفات و معافیت های مورد نیاز در نحوه محاسبه و پرداخت عوارض، هزینه های صدور پروانه ساختمانی، تغییر کاربری زمین و عوارض نوسازی برای تأسیسات گردشگری تنظیم و ابلاغ نمایند. (مراعات، تا ارائه پیشنهاد مشترک وزارت کشور و معاونت حقوقی)</p>	۵

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

ذی نفعان	احکام	ردیف
نیروی انتظامی	<p>✓ نیروی انتظامی دسترسی به آمار و اطلاعات روزانه مربوط به ورود و خروج گردشگران و اماکن اقامتی را برای وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی برقرار نماید.</p> <p>✓ نیروی انتظامی با همکاری وزارتخانه در خصوص نحوه برخورد با گردشگران در مبادی ورودی و خروجی و اعمال کنترل های نامحسوس در مقصدهای گردشگری نیروهای خود را آموزش دهد.</p> <p>✓ نیروی انتظامی نقاط ناامن و حادثه خیز مشخص شده برای گردشگران را به وزارتخانه اعلام نماید تا نسبت به اطلاع رسانی آن ها اقدام گردد.</p> <p>✓ نیروی انتظامی شرایط تردد تورها در مسیرهای گردشگری مجاز را تسهیل نموده و امنیت آنان را فراهم نماید.</p> <p>✓ نیروی انتظامی موظف است با رعایت ضوابط و استانداردهای مورد نظر وزارتخانه نسبت به اجرای برنامه های آموزشی نیروهای انتظامی پلیس شهری در امر خدمات دهی به گردشگران اقدام نماید.</p> <p>✓ نیروی انتظامی موظف است امنیت اجرای جشنواره های فرهنگی، سنتی و هنری و موسیقی زنده در تأسیسات گردشگری که دارای مجوز از نهادهای ذی ربط هستند را تأمین و موارد مربوط به تخلفات و یا پیشنهادات خود را به نهادهای مسئول منعکس نماید.</p>	۶

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

ذی نفعان	احکام	ردیف
مرکز آمار ایران	✓ مرکز آمار ایران با همکاری وزارتخانه طرح حساب‌های اقماری گردشگری را اجرا نماید.	۷

ذی نفعان	احکام	ردیف
وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	✓ سازمان فنی و حرفه‌ای کشور، سرفصل‌های دروس مربوط به رشته‌های زیر مجموعه گردشگری را متناسب با نیازهای بخش گردشگری و با همکاری وزارتخانه بازبینی نماید.	۸

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

ذی نفعان	احکام	ردیف
وزارت صنعت، معدن و تجارت	<p>✓ وزارت صنعت معدن و تجارت با همکاری و هماهنگی وزارتخانه برنامه‌های ترویج و معرفی قابلیت‌های گردشگری را از طریق رایزنان بازرگانی اجرا نماید.</p> <p>✓ وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است نسبت به تهیه دستورالعمل شیوه تخصیص جوایز صادراتی، شرکت در نمایشگاه‌ها با همکاری وزارتخانه و براساس اولویت بازارها و محصولات گردشگری اقدام نماید.</p>	۹

ذی نفعان	احکام	ردیف
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	<p>✓ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری سرفصل‌های مربوط به رشته‌های گردشگری در تمام دانشگاه‌های زیرمجموعه را متناسب با نیازهای احصا شده بخش گردشگری کشور، با همکاری وزارتخانه بازبینی نماید.</p> <p>✓ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با همکاری وزارتخانه، آموزش و تربیت نیروی انسانی پژوهشگر، متعهد و خلاق که بتواند صنعت گردشگری را راهبری کند و تنگناهای اجرایی آنرا تکمیل نماید را برعهده دارد.</p>	۱۰

ذی نفعان	احکام	ردیف
وزارت آموزش و پرورش	<p>✓ وزارت آموزش و پرورش، موظف است برنامه‌های آموزشی و تربیتی مرتبط با میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی را با همکاری وزارتخانه تدوین و اجرا نماید.</p>	۱۱

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

ذی نفعان	احکام	ردیف
	<p>✓ وزارت آموزش و پرورش موظف است برنامه های مرتبط با ارتقاء آگاهی های عمومی گردشگری را با همکاری وزارتخانه تدوین و اجرا نماید.</p>	

ذی نفعان	احکام	ردیف
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	<p>✓ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی آمار و اطلاعات مرتبط با گردشگری سلامت را در اختیار دستگاه های مربوطه قرار دهد.</p> <p>✓ امور تشخیص، درمان و پیگیری درمان گردشگران سلامت بر عهده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می باشد.</p> <p>✓ به منظور تمشیت امور گردشگری سلامت، تعیین ضوابط تخصصی و اطلاعات مربوط به توانمندی های کشور در زمینه پزشکی و بهداشتی بر عهده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و صدور و تمدید مجوز تسهیل گری در این خصوص بر عهده وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی است.</p> <p>✓ صدور مجوز فعالیت در حوزه های تخصصی گردشگری منوط به هماهنگی با وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع، وزارت امور خارجه و وزارت اطلاعات می باشد.</p> <p>✓ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است برای ارائه خدمات تشخیص، درمان و امور پزشکی به گردشگران سلامت با شرکت های خدمات مسافرتی و جهانگردی دارای مجوز از وزارتخانه همکاری نماید.</p> <p>✓ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است نظارت های بهداشتی خود را با هدف حمایت از صنعت گردشگری اعمال نماید.</p>	۱۲

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

ذی نفعان	احکام	ردیف
وزارت امور اقتصاد و امور دارایی	✓ وزارت امور اقتصادی و دارایی، بسته رونق اقتصاد گردشگری را با همکاری وزارتخانه برای رونق اقتصاد گردشگری تهیه کند به گونه ای که این بسته حمایتی به صورت سالانه با همکاری وزارتخانه و سایر دستگاه های ذیربط متناسب با تغییر و تحولات اقتصادی، ارزی، سیاسی تنظیم شود.	۱۳

ذی نفعان	احکام	ردیف
سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری	✓ سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری با همکاری وزارتخانه ساز و کارهای مناسب جهت بهره برداری مطلوب از عرصه های جنگلی دارای ظرفیت اجرای طرح های گردشگری را تدوین نماید.	۱۴

ذی نفعان	احکام	ردیف
معاونت حقوقی ریاست جمهوری	✓ معاونت حقوقی ریاست جمهوری، با همکاری وزارتخانه منشور حقوق گردشگران، ارائه کنندگان خدمات و جامعه محلی را هم راستا با کدهای اخلاق گردشگری تدوین، و به تصویب برساند.	۱۵

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

ذی نفعان	احکام	ردیف
سازمان صدا و سیما	<p>✓ سازمان صدا و سیما در راستای ترویج و توسعه گردشگری اقدامات ذیل را با همکاری وزارتخانه اجرا نماید:</p> <ul style="list-style-type: none"> - تهیه و پخش برنامه های آموزش و ترویج فرهنگ سفر در جامعه به منظور توسعه گردشگری داخلی و پذیرش گردشگران خارجی - پوشش رویدادهای گردشگری در سطح استانی، ملی و برون مرزی - تولید و پخش برنامه، فیلم و مستندهای مرتبط با موضوع گردشگری بمنظور توسعه گردشگری داخلی و جذب گردشگران خارجی - همکاری در بهره برداری از آرشیوهای سازمان صدا و سیما و وزارتخانه برای تولید محتوای گردشگری <p>✓ سازمان صداوسیما در راستای ارتقاء فرهنگ عمومی گردشگری موظف است با همکاری وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، نسبت به تهیه و اجرای برنامه با موضوع گردشگری بصورت مستمر در شبکه های رادیویی و تلویزیونی پر مخاطب در چارچوب قوانین اقدام نماید.</p> <p>تبصره: تهیه محتوا بر عهده وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی می باشد.</p>	۱۶

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

ذی نفعان	احکام	ردیف
<p>سازمان حفاظت محیط زیست</p>	<p>✓ سازمان حفاظت محیط زیست با مشارکت وزارتخانه دستورالعمل‌ها و ضوابط طبیعت گردی در مناطق چهارگانه تحت مدیریت را تدوین نماید.</p> <p>✓ اجرای طرح‌های طبیعت گردی در محدوده پهنه‌های تفریحی مناطق تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط زیست با اولویت مشارکت جامعه محلی و بخش غیر دولتی پس از طرح و تصویب در کمیته ملی طبیعت گردی بر اساس دستورالعمل مشترک انجام خواهد گرفت.</p> <p>تبصره: دستورالعمل‌ها و ضوابط طبیعت گردی در مناطق حفاظت شده چهارگانه با محوریت کمیته ملی طبیعت گردی در صورت لزوم بازبینی و ابلاغ خواهد شد.</p> <p>✓ کلیه طرح‌های گردشگری کشور که مشمول انجام مطالعات ارزیابی زیست محیطی هستند، قبل از صدور مجوز اجرا مکلف به ارائه گزارش ارزیابی اثرات زیست محیطی و اخذ تأییدیه از سازمان حفاظت محیط زیست می‌باشند.</p> <p>تبصره: سازمان حفاظت محیط زیست به منظور تسریع فرایندهای سرمایه گذاری در بخش گردشگری مکلف است حداکثر ظرف دو ماه (بند غ ماده ۳۸ قانون برنامه ششم توسعه) نسبت به بررسی گزارش و پاسخ گویی به متقاضی اقدام نماید.</p>	<p>۱۷</p>

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

ذی نفعان	احکام	ردیف
وزارت اطلاعات	<p>✓ وزارت اطلاعات در پاسخ به استعلام های تعیین صلاحیت امنیتی متقاضیان تأسیس مراکز گردشگری و تاسیسات گردشگری تسریع و تسهیل بعمل آورند.</p> <p>✓ وزارت اطلاعات، در راستای جذب بیشتر گردشگران خارجی، نسبت به پاسخ به استعلام های صدور روادید واصله از وزارت امور خارجه تسریع نمایند.</p> <p>✓ وزارت اطلاعات با هدف جلوگیری از نفوذ عوامل و جواسیس سرویس های اطلاعاتی بیگانه، نسبت به اشراف اطلاعاتی بر گردشگران خارجی و اماکن و تاسیسات گردشگری اقدام نماید.</p> <p>✓ وزارت اطلاعات از طریق وزارتخانه، نسبت به آموزش راهنمایان گردشگری، مالکان، مدیران و کارکنان تاسیسات گردشگری در زمینه ی مسائل امنیتی اقدام نماید.</p> <p>✓ وزارت اطلاعات به منظور مدیریت مسائل امنیتی مرتبط با گردشگری و ایجاد هم افزایی در رسیدگی به موضوعات امنیتی گردشگران، نسبت به تشکیل کمیته امنیت گردشگران با مشارکت نیروی انتظامی و وزارتخانه های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی کشور و امور خارجه و کشور اقدام نماید.</p> <p>✓ وزارت اطلاعات تحت عنوان دفتر بررسی و همکاری نسبت به هم افزایی با وزارتخانه ایجاد شرایط و بستر مساعد جهت افزایش گردشگران خارجی و تسهیل در فرایندهای اداری و نظارت بر تاسیسات گردشگری بدون توسعه تشکیلات و ساختار اداری اقدام نماید.</p>	۱۸

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

ذی نفعان	احکام	ردیف
وزارت ورزش و جوانان	<p>✓ وزارت ورزش و جوانان مکلف است به منظور ارتقای امور گردشگری ورزشی، آموزش و توانمند سازی و مدیریت تسهیل گری در این حوزه، ضوابط فنی مراکز و سایت های ورزشی را تدوین و تعیین نماید و صدور مجوز فعالیت های گردشگری ورزشی بر عهده وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی می باشد.</p> <p>✓ وزارت ورزش و جوانان برای امور گردشگری ورزشی با شرکت های مسافرتی و جهانگردی دارای مجوز از وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی همکاری نماید.</p> <p>✓ وزارت ورزش و جوانان موظف است نسبت به معرفی سازمان های مردم نهاد جوانان علاقه مند به فعالیت و همکاری در حوزه گردشگری به وزارتخانه و سایر دستگاه ها و نهادهای ذیربط اقدام نماید.</p> <p>✓ وزارت ورزش و جوانان موظف است اقدامات لازم برای احیاء و توسعه ورزش های سنتی و بازی های بومی محلی را در راستای توسعه گردشگری ورزشی انجام دهند.</p>	۱۹

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

ذی نفعان	احکام	ردیف
<p>وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی</p>	<p>✓ وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به منظور رفع مشکلات رفاهی گردشگران و ساماندهی واحدهای غیرمجاز و ارتقاء کیفیت خدمات واحدهای بین راهی، تسهیل سرمایه گذاری در مجاورت بزرگراه ها و آزادراه ها و راه های شهرهای کوچک و مناطق روستایی لازم است با رعایت قوانین و مقررات نسبت به صدور مجوز ایجاد، اصلاح، تکمیل و ساماندهی تأسیسات گردشگری و رفاهی بین راهی اقدام نماید.</p> <p>✓ تعیین و تایید صلاحیت علمی و فنی برای صدور مجوز فعالیت مشاوران حقیقی و حقوقی در حوزه فعالیت های گردشگری بر عهده وزارتخانه می باشد.</p> <p>✓ وزارتخانه موظف است شورای راهبری گردشگری دریایی و ساحلی را با حضور سازمان بنادر و دریانوردی، سازمان حفاظت محیط زیست، وزارت جهاد کشاورزی، شرکت مدیریت منابع آب ایران و وزارت کشور با هدف ایجاد هماهنگی و هم افزایی میان دستگاه های دخیل در توسعه این نوع از گردشگری ایجاد کند.</p> <p>تبصره: شورا می تواند در موضوعات مرتبط از دستگاه های مربوط برای شرکت در شورا با حق رای دعوت به عمل آورد</p> <p>✓ وزارتخانه موظف است نسبت به تدوین ضوابط و استانداردهای آموزشی حرفه ای نیروی انسانی مشاغل مرتبط با حوزه گردشگری و نظارت بر اجرای آنها اقدام نماید.</p> <p>✓ وزارتخانه موظف است با همکاری دستگاه های ذیربط، ساعات فعالیت محوطه ها، بناها و اماکن تاریخی - فرهنگی و تفریحی شهر را متناسب با نیاز و حضور گردشگردان، بویژه در ساعات غیر اداری، تعیین نماید.</p>	<p>۲۰</p>

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

	<p>نیروی انتظامی در هماهنگی با وزارت کشور نسبت به تامین امنیت اینگونه فضاها اقدام لازم را معمول می دارد</p> <p>✓ وزارتخانه موظف است در راستای توسعه حقوق جامعه میزبان نسبت به مدیریت تأثیرات گردشگری اقدام نماید.</p> <p>✓ وزارتخانه موظف است نسبت به تعریف و ایجاد مسیرهای گردشگری شهری روزانه و شبانه اقدام نماید و همه ساله به دیگر نهادها اعلام نماید تا تأمین امنیت و تقویت زیرساخت های مسیرهای فوق به عنوان یکی از اهداف مهم در برنامه ریزی توسعه ای این نهاد ها مد نظر قرار گیرد.</p>	
--	--	--

- ✓ در اجرای بند ب ماده ۹۷ قانون برنامه ششم، نهادهای و تولیت آستان ها و اماکن زیارتی و بقاع متبرکه موظفند با هماهنگی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی نسبت به توسعه زیر ساخت های گردشگری مذهبی و زیارتی کشور با توجه به استاندارد های گردشگری کمک نمایند.
- ✓ معاونت توسعه روستایی و مناطق محروم ریاست جمهوری با همکاری وزارتخانه، بسته حمایتی توسعه اشتغال گردشگری پایدار در مناطق روستایی را تهیه نماید.
- ✓ کلیه دستگاه های اجرایی مکلفند در اجرای فعالیت های مرتبط با گردشگری نسبت به اخذ مجوزهای مربوطه از وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی اقدام نمایند.

الزامات تحقق و پیاده سازی سند

- تکمیل و به روزآوری برنامه ملی گردشگری کشور توسط وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی
- پایش و ارزیابی پیاده سازی احکام مصوب در سند به صورت سالانه توسط سازمان برنامه و بودجه کشور با همکاری وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی.
- وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی پیشرفت اقدامات انجام شده وفق سند راهبردی توسعه گردشگری را با تأیید بالاترین مقام، منتشر می نماید.

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

جدول پیوست

خلاصه جایگاه گردشگری در اسناد فرادستی جمهوری اسلامی ایران و قوانین موضوعه	
سند چشم انداز توسعه در افق ۱۴۰۴	بندهای ۱، ۶ و ۸ در خصوص توسعه کشور متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیای و تاریخی؛ دست یافتن به جایگاه اول اقتصادی، رشد پرشتاب و مستمر اقتصادی، ارتقاء نسبی سطح درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل و همچنین تعامل سازنده و مؤثر با جهان بر اساس اصول عزت، حکمت و مصلحت اشاره شده است.
سیاست‌های کلی نظام در دوره چشم انداز	محورهای رشد اقتصادی، رقابت پذیری و کسب مزیت‌های رقابتی، کارآفرینی، حضور مؤثر در بازارهای جهانی و توسعه صادرات غیر نفتی مورد توجه قرار گرفته است.
سیاست‌های کلی اشتغال	بند ۹ که به طور خاص بر گسترش و استفاده بهینه از ظرفیت‌های اقتصادی گردشگری تأکید کرده است.
نقشه مهندسی فرهنگی کشور	به مدیریت فرهنگی - اسلامی و نهادینه سازی الگوهای گردشگری، توسعه گردشگری دینی، جذب و گسترش گردشگری خارجی در زمینه دینی، زیارتی، درمانی، علمی و فرهنگی اشاره مستقیم شده است.
نقشه جامع علمی کشور	هدف کلان این نقشه، تبدیل شدن به قطب پزشکی منطقه تا سال ۱۴۰۴ است.
قانون تشکیل سازمان میراث فرهنگی	این قانون که با ماده واحده و شش تبصره مصوب ۱۳۶۴ مجلس شورای اسلامی است، بیشتر به شناسایی و حفظ و ثبت آثار ارزشمند فرهنگی و تاریخی کشور و ایجاد انسجام تشکیلاتی در ادارات موجود و مرتبط و شروع اقدامات لازم جهت تدوین اساسنامه سازمان میراث فرهنگی اشاره دارد.
قانون اساسنامه سازمان میراث فرهنگی	با تکلیف تبصره ۵ قانون تشکیل سازمان میراث فرهنگی، قانون اساسنامه سازمان میراث فرهنگی در تاریخ ۱۳۶۶ با ماده ۹ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید.
اساسنامه سازمان ایرانگردی و جهانگردی	در تداوم تصویب اساسنامه سازمان میراث فرهنگی و به استناد لایحه قانونی ادغام شرکت‌های وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مصوب ۱۳۵۸ شورای انقلاب جمهوری اسلامی و رعایت مصوبه ۷۶/۱۰/۲۳ شورای عالی اداری کشور، اساسنامه سازمان ایرانگردی و جهانگردی به صورت شرکت سهامی وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی که دارای شخصیت حقوقی مستقل بوده و طبق اصول بازرگانی و مقررات مربوطه به شرکت‌های دولتی اداره می‌شود، در دو ماده که ماده ۲ آن حاوی بندهای چندین گانه می‌باشد، تصویب گردید. تکالیف مندرج در اساسنامه سازمان ایرانگردی و جهانگردی به نحو مطلوبی تمهیدات لازم برای توسعه گردشگری را فراهم نموده است از جمله طرح‌های تحقیقاتی در خصوص جاذبه‌های سیاحتی و زیارتی، برقراری ارتباط با مراکز بین‌المللی جهانگردی، تهیه طرح و اجرای آن برای جذب جهانگردان و بالابردن سطح خدمات جهانگردی، افزایش سطح ارائه تسهیلات برای تأسیس زیرساخت‌های گردشگری، توجه به افزایش درآمد ارزی حاصل از گردشگری، نظارت بر عملکرد واحدهای فعال در زمینه گردشگری خصوصاً از طریق مجامع مردم نهاد، تمهیدات قانونی جهت توسعه گردشگری و در نهایت وظیفه مهم سازمان وفق مفاد تبصره ۴۱ قانون برنامه دوم توسعه کشور و در راستای کاهش حجم تصدی و وظایف دولت نسبت به واگذاری امور تصدی سازمان به بخش غیر دولتی.
قانون توسعه صنعت ایرانگردی و جهانگردی	این قانون مشتمل بر ۱۲ ماده می‌باشد که حاوی مقررات مهم در خصوص گردشگری است. از جمله ماده ۲ این قانون که راجع به تشکیل شورای عالی ایرانگردی و جهانگردی به ریاست معاون اول رئیس جمهور و عضویت ۶ وزیر مرتبط از جمله وزیر خارجه و وزیر کشور و وزیر امور اقتصادی و دارایی را مقرر می‌دارد

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

<p>و نقش اصلی آن را سیاست گذاری و هماهنگی بین دستگاه ها اعلام می کند که به جهت ارتقای سطح تصمیم گیری حائز اهمیت می باشد. مطابق تکلیف این قانون، آیین نامه اجرائی آن که البته ارتباط بیشتری با حقوق گردشگر دارد تدوین و تصویب گردید؛ این آیین نامه شامل ۱۲ ماده و ۵ تبصره است.</p>	
<p>قانون تشکیل سازمان میراث فرهنگی و گردشگری مصوب ۸۲/۱۰/۲۳ مجلس شورای اسلامی می باشد، این قانون مشتمل بر ۱۲ ماده و ۶ تبصره و ماده ۱ این قانون ادغام سازمان های میراث فرهنگی و ایرانگردی و جهانگردی و تشکیل سازمان میراث فرهنگی و گردشگری زیر نظر رئیس جمهور را بیان می دارد.</p>	<p>قانون تشکیل سازمان میراث فرهنگی و گردشگری</p>
<p>مصوب جلسه مورخ ۸۳/۷/۴ شورای عالی میراث فرهنگی و گردشگری است و به موضوعات توسعه پایدار گردشگری، افزایش گردشگری داخلی و دست یابی به سهم مناسب از بازار جهانی گردشگری و اولویت دادن به توسعه مبادلات گردشگران با کشورهای اسلامی و کشورهای حوزه فرهنگ ایرانی و رعایت حقوق و تأمین امنیت گردشگران پرداخته است.</p>	<p>سیاست های کلان بخش میراث فرهنگی و گردشگری</p>
<p>در بخش (ب) خط مشی ها در بند سوم شماره ۱۵-۳ آمده است تقویت و توسعه ایرانگردی و جهانگردی در جهت تبادل تجربه و دانش و شناساندن میراث تمدن و فرهنگ اسلامی و ایران و کمک به ارتقاء سطح تفاهم و وحدت ملی و اسلامی با حمایت، تشویق و سازماندهی مشارکتهای عمومی و جذب و هدایت سرمایه های غیر دولتی در این زمینه و در شماره ۱۶-۳ به بهبود و گسترش پژوهش، حفاظت، احیاء و استفاده مجدد و معرفی میراث فرهنگی کشور و ارزشهای فرهنگی انقلاب اسلامی و دفاع مقدس اشاره شده است.</p>	<p>برنامه اول توسعه (۱۳۷۲-۱۳۶۸)</p>
<p>در تبصره ۵۸ این قانون اشاره شده است، به منظور ارتقاء سطح علمی و کارائی دست اندرکاران برنامه های فرهنگی هنری، ورزشی ترتیبات لازم از سوی دولت در جهت توسعه مراکز آموزشی دولتی و غیر دولتی با رعایت ضوابط اسلامی در رشته های چاپ و نشر، سینما، ایرانگردی و جهانگردی و ... اتخاذ و شرایط لازم را جهت بروز نوآوری ها در امور فرهنگی ایجاد نماید.</p>	<p>برنامه دوم (۱۳۷۸-۱۳۷۴)</p>
<p>با اختصاص مواد ۱۶۴، ۱۶۵ و ۱۶۶ به خرید فروش ارز گردشگری و اقدامات در خصوص مرمت و احیای بافت ها و بناهای تاریخی فرهنگی اشاره شده است. همچنین به مقدمات حفظ و حراست از میراث فرهنگی و تشکیل یگان پاسداران میراث فرهنگی کشور اشاره شده است.</p>	<p>برنامه سوم توسعه (۱۳۸۳-۱۳۷۹)</p>
<p>بند (د) ماده ۱، بند (۶) ماده ۲۸، بند (و) ماده ۳۴، بند (د) ماده ۱۰۴ و ماده ۱۱۴ به موضوع میراث فرهنگی و گردشگری پرداخته است. بعنوان نمونه در بندهای (الف) تا (ی) ماده ۱۱۴ به موضوعات مختلف مرمت، احیا آثار فرهنگی تاریخی و ارتقاء توان گردشگری توجه نموده است و در بند (ح) این ماده ارتقاء جایگاه بخش غیر دولتی و افزایش رقابت پذیری در صنعت گردشگری از طریق اصلاح قوانین و مقررات و ارائه تسهیلات لازم، تهیه ضوابط حمایتی، اداری، بانکی برای مؤسسات بخش غیر دولتی و نیز جذب سرمایه گذاران و مشارکت مؤسسات تخصصی داخلی و بین المللی و بیمه برای گردشگران خارجی و ارائه آن به مجلس شورای اسلامی جهت تصویب و در بند (ط) به تکمیل نظام آماری گردشگری با نظارت و هدایت مرکز آمار ایران و در بند (ی) به منظور حفظ آثار و فرهنگ سنتی، قومی، ایلی و ایجاد جاذبه برای توسعه صنعت گردشگری در کشور، دولت مکلف است نسبت به ایجاد مراکز حفظ آثار و فرهنگ ایلی در شهرستان ها و استان های کشور از قبیل دهکده توریستی، مراکز و اطراف های تفرجگاهی، ایلی، موزه و نمایشگاه اقدام نموده و با پیش بینی اعتبارات و تسهیلات لازم در قانون بودجه سالانه اقدام نماید. مشارکت بخش دولتی و خصوصی و واگذاری زمین، امکانات اعطا تسهیلات به بخش خصوصی برای اجرای اینگونه پروژه ها بلامانع است.</p>	<p>برنامه چهارم توسعه (۱۳۸۸-۱۳۸۴)</p>

سند راهبردی توسعه گردشگری کشور

<p>در ماده ۱۱ بند (الف) به اقدامات قانونی در جهت امکان ایجاد مراکز فرهنگی و گردشگری و بند ب به راه اندازی موزه های تخصصی و بند (ج) از ایجاد مراکز حفظ آثار و فرهنگ سنتی عشایری و روستایی توسط بخش خصوصی و ... به منظور توسعه گردشگری حمایت می کند. در بند (ه) آثار فرهنگی تاریخی و میراث معنوی حوزه فرهنگی ایران، موجود در کشورهای همسایه و منطقه و سایر کشورها به عنوان میراث فرهنگی را شناسایی و از آنها حمایت نماید. در ماده ۱۲ این برنامه به ساماندهی امور زائرین و تأمین زیرساخت های لازم و توسعه امکانات و خدمات زیارتی در قطب های زیارتی و گردشگری مذهبی اشاره شده است.</p>	<p>برنامه پنجم توسعه (۱۳۹۴-۱۳۹۰)</p>
<p>در بند (ب) ماده ۲ گردشگری را جزء موضوعات خاص بخش پیش روی اقتصاد و از مسائل محوری برنامه دانسته و دولت را موظف نموده؛ طرح های مرتبط با آنها را در بودجه سالانه طی سالهای قانون برنامه ششم اعمال نماید. همچنین، بند (ب) ماده ۳۶ و تبصره ذیل بند (الف) ماده ۵۹ نیز جزء موارد مرتبط با گردشگری در قانون می باشد. در ماده ۹۷، بند (الف) و (ب) به شناسایی دقیق نیازها و مشکلات زائران و ساماندهی امور آنان و توسعه امکانات، فعالیت های فرهنگی و خدمات زیارتی در قطب های زیارتی و گردشگری مذهبی؛ ماده ۹۸، بند (الف) به تکالیف دستگاه های اجرایی در صیانت از میراث فرهنگی و حمایت از صنایع دستی و تشویق و توسعه گردشگری و بند (ب) به همکاری سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری با سایر دستگاه های اجرایی ذی ربط در حوزه میراث فرهنگی، میراث طبیعی و ایجاد شهرهای جهانی صنایع دستی و احیای هنرهای سنتی در حال زوال در حوزه فرهنگ و تمدن ایرانی اشاره شده است. در ماده ۹۹ این برنامه به حفظ، نگهداری و بهره برداری از روستاهای هدف گردشگری با همکاری بنیاد مسکن انقلاب اسلامی پرداخته است. ماده ۱۰۰ بندهای (الف)، (ب)، (ت) و (ث) به ترتیب به تکالیف سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری در خصوص تدوین سند راهبردی توسعه گردشگری؛ تدوین طرح ساماندهی گردشگری جنگل های شمال و شمال غرب کشور و زاگرس، سواحل شمالی و جنوبی با اولویت سواحل مکران؛ واریز وجوه درآمد اختصاصی و کمک های مردمی از اماکن و محوطه های تاریخی و موزه ها به حسابی که نزد خزانه افتتاح می گردد؛ واگذاری بخشی از امور تصدی گری و اجرائی سازمان به تشکل های حرفه ای و تخصصی گردشگری اشاره دارد. بندهای (پ) و (ج) این برنامه به تکالیف دولت در خصوص اعمال تمهیدات قانونی لازم جهت مدیریت یکپارچه و جامع میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری و اولویت دهی به گازرسانی روستاهای هدف گردشگری پرداخته است.</p>	<p>برنامه ششم توسعه (۱۴۰۰-۱۳۹۶)</p>